

RODE KRUIS VAN BELGIE (sinds 1971-'72 Het Belgisch Rode Kruis). Op 4 februari 1864 werd in België het Rode Kruis gesticht. De Belgische regering bekrachtigde deze stichting op 14 oktober van datzelfde jaar en de wet van 31 maart 1891 kende het Rode Kruis rechtspersoonlijkheid toe als instelling van openbaar nut. Het Rode Kruis deed ook in ons land voor zijn taak een beroep op vrijwilligers. Dat bracht mee dat tot de comités hoofdzakelijk personen toetraden uit de sociale bovenlaag. Daardoor ontstond tussen het Rode Kruis en het volk een sociale kloof, die in Vlaanderen nog eens extra uitgediept werd, doordat deze personen de volkstaal niet of zeer gebrekkig spraken. Na de Eerste Wereldoorlog werd te Parijs (5 mei 1919), op initiatief van het Amerikaanse Rode Kruis, de Liga van Rode-Kruisverenigingen in het leven geroepen, met het doel het prachtige werk dat tijdens de oorlog geleverd was, te bestendigen in een voor vreedstijd aangepast programma. Om deze nieuwe opdracht doeltreffend te kunnen vervullen werden in 1922 te Brussel vaste centrale diensten in het leven geroepen.

Zowel de vrijwillige structuren in Vlaanderen als de centrale diensten te Brussel, waren nu nagenoeg uitsluitend in handen van Franssprekenden, meestal Nederlandsonkundig.

In augustus 1927 kondigde het dagblad De Schelde de oprichting aan van een Vlaamsch Rood Kruis. Onmiddellijk vestigde het Rode Kruis de aandacht van Firmin Mortier, hoofdredacteur van De Schelde, op de statuten van het Internationale Rode Kruis, die bepalen dat a) er per land slechts één rood Kruis mag bestaan, b) het zijn activiteiten over het hele grondgebied van de Staat moet uitstrekken en c) het als embleem een Rood Kruis op wit veld moet voeren (1ste Internationale Conferentie van Genève, 1863). Op 7 september 1927

wees senator pater Rutter o.p., lid van het uitvoerend comité van het Rode Kruis, op het feit dat zeer veel, zoniet de meerderheid der Vlaamse vertegenwoordigers in het Rode Kruis de V.B. en de verzuchtingen van het Vlaamse volk alleen via de Brusselse pers kenden. Meteen bepleitte hij de opname in het Rode Kruis van enkele voormannen van de „gematigde V.B.”, wat dan ook - zij het schoorvoetend - gebeurde. Op 18 september 1927 vond in de zaal Corso te Antwerpen de stichtingsvergadering van het ontworpen Vlaamsch Rood Kruis plaats. Na raadpleging van enkele juristen zag men af van de benaming Vlaamsch Rood Kruis en opteerde men voor Het Vlaamsche Kruis. De vereniging stelde zich ten doel „op elke wijze de gezondheidsleer, de verband- en verpleegkunde, de naastenliefde, menselijkheid en offervaardigheid te bevorderen; in één woord de sociale geneeskunde, hygiënische en zedelijke belangen van het Vlaamsche Volk te behartigen en de begrippen daartoe te verspreiden” (Staatsblad 17 november 1927).

Door een strikt Vlaams standpunt in te nemen maakte Het Vlaamse Kruis elke kans tot internationale erkenning onmogelijk, met het gevolg dat bij veel gematigde Vlamingen de mening veld won, dat Vlaanderen zijn aanwezigheid in het Rode Kruis moest uitbreiden, om aldus medezegenschap te verwerven in de wereldorganisatie. Het Rode Kruis begon in Vlaanderen een promotie-campagne, waardoor het aantal afdelingen van 30 naar 46 steeg. Door deze onverwachte reactie wijzigde Het Vlaamse Kruis zijn houding en verklaarde nu openlijk dat het de verdwijning van het Rode Kruis in Vlaanderen niet langer beoogde, aangezien hun beider programma's helemaal uiteen liepen (oorlogsopdrachten : Rood Kruis, vredesopdrachten : Vlaams Kruis). Dit strookte echter niet met de werkelijke toestand, daar de Rode-Kruis-liga reeds in 1919 een uitgebreid vredesprogramma opgesteld had. Inmiddels voerde het Rode Kruis naar buiten de tweetaligheid in en verscheen van zijn maandblad behalve een Franse ook een Nederlandse editie. Toch bleef het Rode Kruis, unitair in zijn structuur en hoofdzakelijk in het Frans gedacht en geleid, in het Vlaamse land een voortdurende bron van ergernis.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden verscheidene pogingen ondernomen om het Rode Kruis en Het Vlaamse Kruis samen te smelten. Beide verenigingen zetelden naast elkaar in Winterhulp en het Nationaal Werk voor Geteisterden, waar informele besprekingen niet tot enig resultaat leidden. In juni 1940 bleek een ernstige kans op welslagen te bestaan, toen Pierre Nolf, voorzitter van het Rode Kruis, en Frans Daels namen Het Vlaamse Kruis, onderhandelden met senator Edmond van Dieren als bemiddelaar. Daels stelde een nota op, waarin hij de grieven van Het Vlaamse Kruis en het Vlaamse volk tegen het Rode Kruis opsomde en welomschreven eisen formuleerde die ingewilligd moesten worden, alvorens de twee verenigingen konden samensmelten. Hierop nam de Algemene Raad van het Rode Kruis op 12 juli 1940 de volgende beslissingen : a) de voertaal van het Rode Kruis in Vlaanderen is voortaan het Nederlands, b) de diensten van het hoofdbestuur worden tweetalig, c) de plaatselijke en provinciale comités van Vlaanderen en Wallonië kunnen afzonderlijk

vergaderen om het Rode-Kruisprogramma in hun respectievelijke landsgedeelten te bespreken. Door Nolf op 27 juli 1940 van deze beslissingen op de hoogte gebracht, liet dr. Arthur van Huffelen, voorzitter van Het Vlaamse Kruis, op 5 augustus weten dat „de nota van Prof. Dr. Daels een persoonlijke nota was, die deze laatste kon binden, maar niet Het Vlaamsche Kruis”. Gealarmeerd door een plotselinge campagne tegen het Rode Kruis in Volk en Staat, informeerde E. van Dieren op 16 augustus naar het resultaat van de onderhandelingen en bood hij opnieuw zijn diensten als bemiddelaar aan. In juli-augustus onderhandelde te Brugge prof. Jozef Sebrechts (Rode Kruis) met dr. Jonckheere (Het Vlaamse Kruis), maar ook deze onderhandelingen liepen vast, daar het Rode Kruis niet kon instemmen met de oprichting van twee vleugels, zoals door dr. Jonckheere werd voorgestaan. In februari 1941 waren er nieuwe contacten tussen beide organisaties, die deze keer strandden op de eis van Het Vlaamse Kruis dat de Vlaamse verantwoordelijken voor het Rode Kruisbeleid in alle geledingen uitsluitend door Het Vlaamse Kruis aangewezen zouden worden.

1 januari 1942 bracht een beslissende kentering in het Rode Kruis; Vlaanderen kreeg er zijn eerste topambtenaar : Marcel Lambin werd door de regering als adjunct-directeur-generaal ter beschikking van het Rode Kruis gesteld. Gedurende 25 jaar ijverde Lambin voor de sanering van de taaltoestanden in het Rode Kruis. Onder zijn beleid werden de afdelingen in Vlaanderen van enkele tientallen tot ruim 200 opgevoerd, met bestuursorganen samengesteld uit overtuigde Vlamingen. Onder impuls van dr. K. Goddeeris, voorzitter van het Vlaams Actiecomité voor het Rode Kruis, slaagden de leden van de Algemene Raad van het Rode Kruis er in 1960 in de statuten in overeenstemming te brengen met de vigerende taalwetten. Als opvolger van Lambin werd op 1 juni 1969 Carl Vandekerckhove benoemd. Op 22 augustus van dat jaar kwamen te Schelle, ten huize en onder voorzitterschap van de nationale ondervoorzitter Marcel Thienpont, 28 leidende Rode-Kruismensen uit Vlaanderen bijeen, die een Vlaams eisenpakket samenstelden en voorlegden aan de Algemene Raad, die in december besloot tot de oprichting van een nationale werkgroep met als opdracht de Vlaamse grieven te onderzoeken en saneringsvoorstellen te doen. Deze werkgroep legde aan de buitengewone Algemene Vergadering van 11 december 1971 nieuwe statuten voor, die diepgaande structuurhervormingen inhouden. Het Rode Kruis krijgt twee autonome vleugels door : 1. splitsing van de vrijwillige beheersorganen : a) de Algemene Raad : in een Vlaamse en een Waalse gemeenschapsraad, b) het Centraal Directiecomité : in een Vlaams en Waals Directiecomité. Een centraal orgaan (Nationale Raad) staat in voor de eenheid, vereist door het internationale statuut van de instelling; 2. splitsing van de centrale bestendige diensten in Vlaamse en Franse diensten, ieder onder leiding van een eigen directeur-generaal, met algehele bevoegdheid over zijn gemeenschap. Een administrateur-generaal staat in voor de coördinatie en leidt de gemeenschappelijke diensten, de Brusselse agglomeratie (de 19 gemeenten) en het Nationaal Instituut voor het Bloed; 3. splitsing van de Nationale Dienst voor het Bloed in een Vlaamse

en Franse afdeling, ressorterend onder hun eigen directeur-generaal, elk bijgestaan door een hoofd-geneesheer. Tenslotte wordt het Rode Kruis van België voortaan Het Belgische Rode Kruis genoemd.

Bij Koninklijk Besluit bekrachtigd, verschenen de nieuwe statuten op 11 september 1972 in het Belgisch Staatsblad. De Vlaamse gemeenschapsraad werd op 25 november 1972 plechtig te Brussel geïnstalleerd. Daardoor heeft Vlaanderen nu in feite zijn eigen Rode Kruis, waarvan de autonomie gewaarborgd is door: a) de Vlaamse Gemeenschapsraad: autonoom wetgevend orgaan, b) het Vlaamse Directiecomité: autonoom beslissingsorgaan, c) de Vlaamse directeur-generaal: autonoom uitvoerend orgaan.

CARL VANDEKERCKHOVE